

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Er ref: NV-08122-8
Ert datum: 2018-12-17

Förslag på ändring av jakttider och tillåtna tider under dygnet för jakt.

Sammanfattning

Skogsindustrierna, Bergvik och Sveaskog välkomnar Naturvårdsverkets pågående arbete med översyn av jakttider och lämnar i det följande ett gemensamt förslag med motiveringar till förslagen. Yttrandet är framtaget i samarbete med LRF och är till stora delar likalydande. Skogsindustrierna, Bergvik och Sveaskogs yttrande skiljer beroende på att vi begränsat oss till förslag som är viktiga för skogsbruket. Att förslag som finns i LRF:s yttrande inte är med i vårt innebär inte att vi är mot dessa förslag, endast att vi inte anser dem lika viktiga för eller genomförbara på skogsmarken som i jordbrukslandskapet.

Vi hemställer att Naturvårdsverket (NV) föreslår, och att regeringen beslutar om, nedan beskrivna ändringar i allmänna jakttider och tider för skydds jakt på nedan nämnda arter. Vidare att nedan angivna ändringar görs i jakttider för älg och att vissa begränsningar ändras vad gäller när på dygnet vissa arter får jagas.

Skogsindustriernas, Bergviks och Sveaskogs utgångspunkt

Skogsindustrierna, Bergvik och Sveaskog står bakom intentionerna i riksdagsbeslutet 2010 om att åstadkomma en älgstam av hög kvalitet i balans med betesresursen, och vi inkluderar även det övriga klövviltet i denna ambition. De främsta utmaningarna är att uppnå effektmålen om acceptabla betesskador, minska trafikolyckorna med klövvilt och minska viltbetets negativa effekter på betesbegärliga lövträd som rönn, asp, sälg och ek. Vi står även bakom riksdagsbeslutet i att dessa effektmål främst ska uppnås genom en produktionsanpassad jakt.

I ett regeringsuppdrag har Naturvårdsverket i samarbete med Skogsstyrelsen 2018 utvärderat älgförvaltningen och slutsatsen är att vi inte når effektmålen. En av de tydligaste slutsatserna är att avskjutningsmålen inte nås, att systemet saknar styrmedel och sanktioner som kan styra mot en högre måluppfyllelse. Betesskadorna är en effekt av det totala betestrycket och med växande klövviltstammar av flera hjortarter behövs ett ökat jakttryck. Samtidigt har vi en förändring hos jägarkåren med färre jaktkortslösare, främst i glesbygdskommunerna där jägarkåren även blir äldre.

Samhället har ett stort ansvar i att erbjuda jägarkåren bästa möjliga förutsättningar för att klara av de ökade förväntningarna på antal fällda klövvilt per år. Den svenska jägarkåren är välutbildad, kompetent, ansvarstagande och jagar med hög etik. De är mogna att hantera ansvaret med utökade möjligheter till jakt för att kunna nå uppsatta mål med bibehållen jaktetik. Jakttraditioner är mycket starka men Sveriges

viltförvaltning är nu i behov av stora förändringar för att omhänderta ovan nämnda utmaningar och ta oss mot målen. Skogsindustrierna, Bergvik och Sveaskog anser att förlängda jakttider, utökade möjligheter till jakt under skymningstimmen och förenklade avskjutningsregler är de första och helt självklara förändringarna att genomföra. Vi vill med de föreslagna åtgärderna minska behoven av skydds jakt och andra kontroversiella åtgärder.

Det helt dominerande motivet för Skogsindustriernas, Bergviks och Sveaskogs förslag är de problem som viltskador orsakar i skogsbruket. Skadorna leder till kraftigt sänkt skogstillväxt och till kvalitetsskador på kvarvarande skog. Effekterna motsvarar enbart för Götaland ca. 4 milj. m³sk per år. Skadorna leder till att skogens klimatnytta minskar, det begränsar tillväxten i bioekonomin och därmed jobb och utveckling i hela landet. Enligt Södras beräkningar för Götaland motsvarar nedsättningen virkesförsörjningen till 15 medelstora sågverk, 10 miljarder kronor i samhällsekonomisk kostnad. 2600 arbetstillfällen uteblir och klimatkompensation för 680 000 svenskar förloras. Ett högt betestryck påverkar även biologisk mångfald genom att det hindrar arter som rönn, asp, sälg och ek att bli trädbildande. Några av Skogsindustriernas medlemsföretag, Bergvik och Sveaskog är också skogsägare och ansvariga gentemot skogsvårdslagen för att återbeskogning sker efter avverkning och för att använda beprövade metoder och trädslag som är lämpliga för växtplatsen. (SVL § 5). Det är av många olika skäl ytterst angeläget och önskvärt att föryngra skogen ståndortsanpassat, exempelvis med tall på tallmark. Produktionsförmågan tas tillvara, klimatrelaterade och andra risker minimeras, mångfalden ökar liksom skogens viltbärande förmåga. Skogsägarna i Götaland har de senaste åren genomfört särskilda satsningar på tallföryngringar och ambitionen är nu att intensifiera arbetet ytterligare. Det förutsätter dock att rätt förutsättningar skapas i form av sänkt betestryck för att man ska våga satsa och för att satsningarna ska kunna lyckas.

Sedan ca 10 år tillbaka har olika undersökningar, exv. på Holmen Skogs marker i Östergötland, visat att det samlade betestrycket av flera klövviltarter innebär att tillgången på örter och gräs minskar och att även kronviltet betar tall. I glesbefolkade skogsbygder minskar antalet jägare väsentligt vilket kraftigt försvårar ett upprätthållande av det jakttryck som behövs för att reglera klövviltstammarna. För att komma tillrätta med problemen behövs alltså förändringar av jakttider för samtliga klövviltarter som orsakar skador på skog.

Även viltrafikolyckorna är viktiga motiv till förslagen, eftersom nämnda olyckor fortfarande utgör ett allvarligt problem och orsakar höga kostnader för samhället.

Skogsindustriernas, Bergviks och Sveaskogs yttrande

Skogsindustriernas, Bergviks och Sveaskogs yttrande avser förslag om jakttider samt tillåtna tider under dygnet för jakt. Förslagen syftar till att öka möjligheterna till jakt under delar av året som idag inte fullt ut används för jakt, trots att de ur jaktlig och biologisk synvinkel är motiverat. Traditionellt har viltförvaltning och jakttider i Sverige utformats för att bygga upp viltstammarna. För de klövvilt som orsakar betesskador på stående skog är behovet idag det motsatta. Möjligheterna att öka jakttrycket behöver ökas för att skapa balans mellan viltstammar och fodertillgång.

Bakgrund

Regeringen har genom ändring i 2 § jaktförordningen (2018:639) givit NV i uppdrag att bereda jaktidsförslag och vid behov föreslå ändringar, inför regeringens ställningstagande och beslut, om

jakttider ska införas eller ändras. På grund av betesskadornas omfattning är behovet av förändringar brådskande.

Älg

Jakttid på älg i älgskötselområden och licensområden

Jakttiden för älg är grundad på jakttraditioner och på en överdriven tro om att jakt under brunsttid skulle orsaka negativa effekter på älgstammen. September och oktober är de månader som effektivast kan utnyttjas för jakt m h t snö och kyla. Det s.k. brunstuppehållet i Norrland utformades när det ansågs att jakten efter älg medför störning på brunstbeteende och reproduktion. Den generella slutsats som kan dras med stöd från forskning är att slopat brunstuppehåll inte har någon påtaglig effekt på älgens demografi på populationsnivå när det gäller ökad stresspåverkan från jakt. Däremot kan man med data från Norrbotten, där man slopat brunstuppehållet, se en ökad andel kalv i avskjutningen. Nu är omfattande älgjakt under lång tid en nödvändighet för att motverka oacceptabla betesskador i skog. Möjligheterna tillvaratas inte på grund av brunstuppehållet. Sverige bör i likhet med våra grannländer tillåta jakt på älg i tider av brunst.

Startdatum för älgjakt är till skillnad från all annan jakt kopplad till måndagar. Tanken var bl.a. att de som reser långt till sin älgjakt skulle ha helgen innan jaktstarten för resa och förberedelser. Det innebär att en hel helg, när jägarna är lediga från arbete, inte kan utnyttjas för jakt. Det måste finnas förutsättningar för en så effektiv jakt som möjligt. Jakttiden bör alltså förlängas. Under september och oktober är vädret gynnsamt för jakt i norra Sverige och intresset för älgjakt är större än senare under jaktsäsongen. Skogsindustrierna, Bergvik och Sveaskog föreslår mot bakgrund av det ovanstående att jakttiden för älgskötselområden och licensområden ändras enligt följande:

Området för septemberjakt

Fast datum för start och slut 1 september – 28 (29) februari

Förslaget innebär att det s.k. brunstuppehållet i de norra delarna av landet slopas. Slopat brunstuppehåll tillämpas redan i Norrbottens län. Septemberjaktområdet utökas så att septemberjakt ska gälla i hela län, i de län som nu bara har septemberjakt i delar av län.

Området för oktoberjakt

Fast datum för start och slut 1 oktober – 28 (29) februari

Området för oktoberjakt minskas i enlighet med förslag ovan.

Jakttider för älg ska inte beslutas av länsstyrelse utan av regeringen, genom beslut om ändring i jaktförordningen. Jakttiderna för älg ska, i likhet med de allmänna jakttiderna, gälla tillsvidare. Länsstyrelse ska bara ha möjlighet att avsluta älgjakten tidigare än den 28 (29) februari, i enlighet med bestämmelsen i 2 § jaktförordningen om "... det behövs med hänsyn till snö-, is- eller temperaturförhållandena". Sådant beslut av länsstyrelse ska bara få tas efter samråd med berörda älgförvaltningsgrupper.

En del av jakttidsfrågan för älg är hur jakttiden utnyttjas under pågående jakt. Det förekommer, men tyvärr inte i tillräcklig omfattning, att s.k. avlysningsjakt tillämpas under älgjakt. Framför allt tillämpas det inom älgskötselområden. Avlysningsjakt är en av de mest effektiva metoderna för att den planerade avskjutningen verkligen ska bli genomförd och syftar till att omhänderta okända geografiska variationer i älgtäthet. Naturvårdsverket har i sin avrapportering av regeringsuppdraget 2018 uppföljningen av mål inom älgförvaltningen framfört att systemet saknar styrmedel och sanktionsmöjligheter. Avlysningsjakt skulle vara ett mycket verksamt verktyg för att underlätta måluppfyllnad även på älgförvaltningsområdesnivå. Vi föreslår därför att avlysningsjakt, genom tjänstemannabeslut på länsstyrelsen efter förslag från älgförvaltningsgruppen, införs som ett tillägg till gällande jaktförordning. Om länsstyrelsen beslutar om avlysningsjakt i ett älgförvaltningsområde, inför eller under pågående jaktsäsong, ska denna genomföras på effektivast möjliga sätt inom ramen för ordinarie jakttid.

Allmän jakt

Kronhjort

Situationen när det gäller kronhjortens ökning, spridning och skadegörelse på växande skog är mycket alarmerande. Utvecklingen går mycket snabbt och åtgärder för att komma tillrätta med detta är mycket brådskande. Skogsindustrierna, Bergvik och Sveaskog föreslår därför utökad allmän jakt på hind och kalv av kronhjort.

Näringsdepartementet har berett ett förslag om ändrade jakttider för kronhjort. All den beredning som krävs i statsförvaltningen för en ändring av jakttid är alltså gjord, det finns inte någon anledning att än en gång bereda och remittera samma förslag. Alla markägareorganisationer och skogsbolag tillstyrker allmän jakt på hind och kalv.

***Förslag:
Hind och årskalv***

Hela landet

den 16 augusti–den 31 januari. Till och med den 30 september ska jakten ske som smyg- eller vaktjakt.

Dovhjort

I län där dovhjort förekommer sprids de alltmer och bildar mycket täta populationer. Skador uppstår främst i jordbruket men till skillnad mot vad som var känt tidigare skadar dovhjort även lövträd och skogsplanteringar av tall och gran. Vidare påverkar dovhjortens bete av gräs och örter förutsättningarna för övriga klövviltarter negativt så att dessa i större utsträckning hänvisas till vedartad föda.

Dovhjortsrelaterade skador är känt både av privatpersoner och Skogsstyrelsen, det förekommer t.ex. i Västra Götalands län och Kalmar län. Skogsskador av dov uppstår troligen främst i områden med täta stammar av hjortdjur, som leder till brist på mer normal föda för dovhjort.

Den allmänna jakttiden för dovhjort gäller från 1/9 till 28/2, med olika inskränkningar för vissa kategorier av dovhjort under delar av jakttiden. Dovhjorten har ett starkt flockbeteende, med förmåga att

bilda mycket täta populationer. Dovhjort kan därför förekomma i större antal per ytenhet än hos något annat av våra vilda hjorddjur. Med mycket täta stammar och omfattande skadegörelse räcker den allmänna jakttiden inte till.

Den senaste ändringen i den allmänna jakttiden gäller i Södermanlands, Östergötlands, Kalmar, Skåne, Västra Götalands och Örebro län. Ändringen innebär att hind och kalv får jagas under hela det s.k. brunstuppehållet, som råder under tiden 21 oktober – 15 november. Trots denna utökning av jakttiden och den nyligen införda skyddsjakten på årskalv, med stöd av punkt 22 i bilaga 4 till jaktförordningen, måste länsstyrelserna i t.ex. Södermanlands och Östergötlands län, för att motverka svåra skador orsakade av dovhjort, ändå besluta om ett antal tillstånd till skyddsjakt i enskilda fall.

Problemen beror inte bara på att avskjutningen är för liten. Ett minst lika stort problem är att avskjutningen under allmän jakt ofta har fel inriktning. Det skjuts för många handjur och för få hindar.

Mot bakgrund av ovanstående beskrivning föreslås följande ändring i jaktförordningens bilaga 1, punkt 8.

Dovhjort Hela landet den 1 okt. - den 20 okt. och den 16 nov. – 28 (29) feb. (alla djur)

*Dovhjort Hela landet den 1 sept.- den 30 sept. **alla djur**, endast smyg- och vaktjakt*

*Dovhjort – hind och kalv **Hela landet den 21 okt.- den 15 nov***

*Dovhjort spetshjort, hind och kalv **Hela landet 1 mars – 31 mars**, endast smyg- och vaktjakt*

Rådjur

Skogsstyrelsens årliga återväxtkontroll, som görs några år efter avverkning, visade vid inventeringen 2017 att mellan 15 och 18 procent av tallplantorna var betade av rådjur i Götaland och Svealand. De skadorna sker när tallplantorna är så små att skadorna senare oftast inte syns vid ÄBIN, där medelhöjd för inventerade stammar är ca 2 meter. Skadorna medför minskad tillväxt och en del av de plantor som tidigt skadas av rådjur hinner dessutom dö av skadan innan ÄBIN utförs. Rådjursbetet orsakar även stora skador på gran och RASE-arterna. Det tidiga betet av rådjur innebär därför kraftigt försämrade möjligheter för såväl skogsproduktion som för utvecklingen av viltfoderresursen. En oskadad tvåmeterstall innehåller ofta 5-10 gånger mer skott än en halvmeterstall och det är därför viktigt att minimera tidigt bete. Det är sammantaget nödvändigt att öka rådjursavskjutningen, även om annan jakt kräver stor del av jägarnas tid.

Skogsindustrierna, Bergvik och Sveaskog föreslår därför att jakttiden för råbock 1 maj – 15 juni utökas att gälla i hela landet. Vårjakten konkurrerar inte med så mycket annan jakt och bidrar därför till nödvändig, ökad avskjutning. Den nu gällande jakttiden för s.k. vårbock infördes som en konsekvens av det radioaktiva nedfallet från Tjernobylyolyckan, i delar av landet. Det rapporteras inga olägenheter av denna jakt, och den är biologiskt inom ramen för hur jakttider beslutas i Sverige.

Vidare föreslås att jakttiden för hondjur utökas till att även omfatta tiden för smyg- och vaktjakten efter kid i september. Biologiska och jaktetiska aspekter måste dock beaktas, exvis att kidförande get inte bör skjutas om inte kidet skjutits först. Förslaget innebär ökade möjligheter att hinna med en del av den populationsreglerande avskjutningen.

Förslag:**Rådjur - hornbärande djur, endast smyg- och vaktjakt***Hela landet 1 maj - den 15 juni och den 16 augusti – 30 september.***Rådjur – alla djur, endast smyg- och vaktjakt***Hela landet 1 september - den 30 september.***Rådjur – alla djur***Hela landet 1 oktober - den 31 januari.***Skyddsjakt Bilaga 4 i jaktförordningen****Dov- och kronhjort**

Regeringen införde ifjol punkterna 22 och 23 i bilaga 4 till jaktförordningen. De ger möjlighet till viss skyddsjakt på årskalv av dov- och kronhjort. Bestämmelserna trädde i kraft den 1 januari 2018. Regeringens beslut innebär att punkterna 22 och 23 inte gäller i Skåne och Gotlands län. Att bestämmelserna inte gäller i Skåne län är orimligt, eftersom det länet är ett av de län som har de mest omfattande skadorna av dov- och kronhjort. När bestämmelserna har tillämpats har det påpekats att lydelsen i punkt 23 kan orsaka tolkningssvårigheter. Utdrag ur jaktförordningens bilaga 4:

23) Årskalv av kronhjort som orsakar stamskada på barrträd får jagas i hela landet utom Skåne och Gotlands län den 1 juli-den 15 april.

Det har påpekats att formuleringen "Årskalv av kronhjort som orsakar stamskada ." felaktigt kan tolkas så att det förutsätter att årskalv orsakar skada och att det är just den eller de årskalvar som orsakar skada som får fällas. Den tolkningen saknar i och för sig stöd i praxis i övrig tillämpning av bilaga 4. Bestämmelsen syftar till att årskalv får fällas vid skada av kronhjort, för att förhindra skador genom den skrämseffekt som skyddsjakten på kalv skapar. Men skrivningen kan göras mer lättförståelig genom en mindre justering. Båda punkterna bör gälla även på Gotland. Dels därför att hjortar som hålls i hägn kan rymma, skyddsjakt kan då börja utan beslut från myndighet. Dels därför att det förekommer olagliga utsättningar av hjort, det har t.ex. rapporterats frilevande kronhjort på Öland. Även i sådana fall kan jakt efter hjort påbörjas utan myndighetsbeslut, om bilaga 4 justeras så att punkterna 22 och 23 gäller i hela landet.

Skogsindustrierna, Bergvik och Sveaskog begär därför att punkterna 22 och 23 i bilaga 4 till jaktförordningen ska gälla i hela landet. Vidare att punkt 23 omformuleras enligt följande:

23) Om kronhjort orsakar stamskada på barrträd får årskalv av kronhjort jagas i hela landet den 1 juli - den 15 april.

Tid för jakt på dygnet

Av 9 § jaktförordningen framgår de begränsningar som gäller, om när under dygnet vissa viltarter får jagas. När det gäller arter som får jagas under del av dygnet finns flera inaktuella och omotiverade begränsningar. Exempelvis får älg inte fällas efter solens nedgång. Det är en regel som beror på tidigare

älgjakt på s.k. generell jaktmark, d.v.s. älgjakt på små jaktmarker som på vissa villkor fick fälla vuxen älg. Nuvarande situation kräver de bästa förutsättningar för att underlätta och göra älgjakten effektiv. Mot denna bakgrund föreslår Skogsindustrierna, Bergvik och Sveaskog följande förändringar av 9§, 1-3 av jaktförordningen:

Inskränkningar i jakten under del av dygnet

9 § För jakt med skjutvapen efter älg, björn, varg, järv och lo, hjort, rådjur och mufflonfår gäller följande begränsningar:

- 1. Älg får jagas bara under tiden fr.o.m. en timme före solens uppgång till solens nedgång. (strykes)*
- 2. Björn får jagas bara under tiden fr.o.m. en timme före solens uppgång till två timmar före solens nedgång.*
- 3. Varg, järv, lo, **älg**, hjort, rådjur och mufflonfår får jagas bara fr.o.m. en timme före solens uppgång t.o.m. en timme efter solens nedgång. Under timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som vaktjakt eller smygjakt.*

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet medge undantag från första stycket. Om flera län är berörda, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

Om tillstånd till jakt ges enligt 23 b §, 24 § eller 31 § första stycket, prövas dock frågan om undantag från första stycket av den myndighet som beslutar om jakten.

Mårten Larsson
Vice VD

Skogsindustrierna

Elisabet Salander-Björklund
VD

Bergvik

P-O Wedin
VD

Sveaskog